



Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VI. Aliæ impugnationes sententiæ actum Dei liberum statuentis
partim in aliquo extrinseco.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

nales, & unam propter aliam: in hoc casu nulla esse posset revelatio, diversus nihilominus foret actus, quo unam ex hisce creaturis vellet propter aliam, & quo utramque vellet disparatè, & independentè à se invicem. Nihil ergo ad horum actuum distinctionem facit revelatio.

SECTIO QUINTA.

Peculiaris modus, quo nonnulli defendunt actum liberum Dei constitui per aliquid extrinsecum.

I. *Actuum liberorum diversitatem refundunt aliqui in diversis actionibus.*

PATER Arrubal I. p. Disp. 58. & P. Herice hic, Disp. 17. cap. 2. totam hanc diversitatem refundi debere aiunt in diversas actiones, per quas res singulae producuntur: unde quandoque Deus unum vult propter aliud, aut rem eandem ob diversum finem, vel motivum, semper inquirunt variatur actio, per quam res est producenda, ita ut hoc nomine reluceat diversitas in actione, & non solum ex diversitate agentis vel termini.

II. *Incredibile est solum diversitatem intentionis, tantam facere in actionibus varietatem.*

Contrà primò: Nam præterquam quòd incredibile videatur, muscam, vel rem aliam quamcunque naturalem, esse tot, imò infinitis diversis actionibus ab eodem agente (Deo) producibilem, merè ob diversam intentionem, quam habere potest circa fines diversos, aut motiva, ita ut actio qua res naturalis producitur, sit supernaturalis, si Deus rem illam producere velit ob finem supernaturalem, naturalis si ob finem naturalem. Item quòd pluvia, unà actione producatur, si merè ex causis naturalibus, nullius rogatu aut orationibus contingat, alià si ob hujus vel illius preces accidat, unà si Deus ad sæcundandam, alià si ad submergendam terram, alià denique si ad hunc vel illum pium motum in hominum mentibus excitandum, illam producat: & alia hujusmodi infinita.

III. *Diversitas actionum nullo modo facit ad difficultatis circa actum Dei liberum solutionem.*

Præterquam ergo quod hoc admodum sit difficile, imò incredibile, manet nihilominus tota difficultas, ad cujus solutionem hic procedendi modus est excogitatus: dicunt namque hi auctores actiones hæc sumere suam specificationem ab intentione, sicut communis sententia eas dicit illam sumere ab agente & termino: sicut ergo ut actio hanc diversitatem & specificationem sumat ab agente & termino, distingui debent ab actione, & eadem in iis relucere diversitas, quæ relucet in actione, ita in præsentibus, si actio specificationem & diversitatem sumat ab intentione, dari debent variæ intentiones à se invicem distinctæ, quas actiones istæ respiciant, & per ordinem ad quas specificationem suam, & diversitatem accipiant: sed hæ intentiones sunt actus liberi, ergo dantur variæ intentiones & actus liberi distincti ab actionibus.

IV. *Quidam heterogeneitatem voluntionum, in Deo constituent, à quibus actiones distinguantur.*

Illæ ergo intentiones, ut condistingantur ab actionibus, & per quarum varietatem variatur actio, quarimus quid sint, & quomodo nunc sint in Deo, cum potuerint in eo non esse. Unde P. Herice citatus, num. 19. vi difficultatis coactus, varias tandem in Deo voluntiones statuere videtur, tanquam principia formalia harum actionum, & quandam in eo quasi heterogeneitatem, vel formalem vel virtuaalem. Quando ergo, inquit, aliquid ob hunc finem intendit, prodit in exercitium principium formale hujus actionis, cæteris, ut

ait, in quodam otio remanentibus: & sic de aliis.

Contrà secundò: Potest Deus unam aliquam actionem particularem, nunc ex hoc fine & motivo velle, nunc ex alio; quis enim hoc Deo negaverit, nisi petendo principium, maxime cum id possit Angelus: ibi ergo diversitas voluntionis constitui nequit per actionem.

Contrà tertio: Potest Deus rem aliquam ex hoc vel illo motivo nolle, imò etiam nolle ullam omnino rem producere; nolitio autem non est minus actus liber, quam volitio: in hoc ergo casu actus liber non constitueretur per actionem, cum nulla hic foret actio. Respondet Herice Disp. 17. cap. 2. num. 21. in his casibus eandem esse debere in negationibus varietatem, quæ est in actionibus, ita ut nolle rem aliquam ex hoc fine vel motivo, diversam arguat negationem, quæ peculiariter finem illum aut motivum respiciat. Sed hic difficultates omnes supra positæ recurrunt; imò tales ponere in negationibus connotationes, longè magis mirum videtur, quam eas ponere in actionibus. Plura hæc de re sectione sequente, præsertim numero tertio.

SECTIO SEXTA.

Aliæ impugnationes sententiæ actum Dei liberum statuentis partim in aliquo extrinsecum.

IMPUGNATUR ulterius sententia, actum Dei liberum statuens partim in aliquo extrinsecum. Effectus omnis creatus, liberè est à Deo volitus, dari ergo debet aliquid antecedens, per quod denominetur liberè volitus, dependenter scilicet à voluntione aliquâ liberâ, à quâ denominationem illam accipiat, ergo antecedenter ad futuritionem rei est aliquid liberum, quod hunc ei effectum formalem extrinsecum tribuat. Confirmatur: decretum Dei ut liberum est causa rerum, & ad illud postquam sequitur creaturam quamcunque esse futuram, nec dici potest Deus volens formaliter aut decernens per aliquid extrinsecum, tum quia hoc non esset vitale, nec volitio, ut postea latius, tum quia, ut dixi, est in posteriori signo ad decretum, seu voluntatem Dei liberam, quæ rei illi est causa futuritionis. Quod etiam argumentum probat de actione.

Dices: voluntas nostra non se determinat ad volendum antecedenter ad actionem, seu voluntionem, sed formaliter per ipsam, alioqui dabitur processus in infinitum, ergo etiam divina voluntas determinari similiter potest ad volendum per actionem creatam. Negatur tamen consequentia: tum quia voluntas nostra non est causa operationis sue ut volens, sicut divina ut volens est causa omnis rei create: tum quia actio productiva ad extra, ignis exempli gratiâ vel aquæ, non est volitio, sicut est actus voluntatis create, ergo hic voluntati create tribuere potest denominationem volentis, non tamen illa voluntati increate.

Tandem, contrà sententiam sectione præcedente positam, quæ asserit actiones physicas specificari ab intentione agentis, eamque essentialiter respicere, & ab illâ sumere diversitatem: contrà hoc, inquam, est; sequeretur namque Angelos, quos Deus creavit cum intentione illos perpetuo

V. *Potest Deus eandem actionem nunc ex uno fine velle, nunc ex alio.*

VI. *Potest Deus ob diversum finem rem eandem nolle, ubi nulla est actio.*

I. *Causa illa omnium rerum scilicet volitio non debet aliquid antecedens ad hanc denominationem.*

Decretum Dei liberum antecedens futurum.

II. *Differencia in modo agendi inter actionem illam voluntatis, & actionem creatam.*

III. *Incommoda ex eo quod actio physica specificatur à diversis intentionibus agentis.*

petuò conservandi, habere ex vi suæ productionis physicae, quòd destrui non possint, nec divinitus. Sequitur etiam animam quam Deus produceret ex intentione eam salvandi, gratiâ ornandi, & ad eum finem ut virtutem exerceat &c. habere ex beneficio creationis aliquid, non conducens tantum, sed antecederet necessitatis ad gratiam, gloriam, & exercitium virtutis: quod in hoc postremo non videtur stare posse cum libertate.

Talis alio volere videtur libertatem.

IV. Volitio Dei libera debet esse vitalis, scilicet non potest in extrinsecis consistere.

Omnis potentia vitæ petit habere perfectionem ab intrinsecis.

V. Si Deus Angelum produceret ab æterno, idem in hac sententiâ esset agere & velle.

VI. Idem in actu libero Dei sunt tendentia & terminatio.

Voluntas Dei necessaria non est causa cur res sint futurae.

VII. Ultraius ostenditur voluntatem Dei necessariam non posse esse causam rerum. Quicquid ante actus futuritionem non est magis volitio, quam nolitio.

nec efficax magis respectu mundi creandi quam non creandi: nisi ergo aliquid aliud ponatur antecedens, præter voluntatem Dei necessariam, res nunquam erunt futurae.

Dices secundò: sicut hic paries, posito altero pariete, jam est illi similis, cum antea non esset similis, ita posito effectu, jam potest Deus transire de non volente liberè ad liberè volentem. Contrà primò: ut enim unus paries sit similis alteri, nihil aliud requiritur, quam ut uterque existat disparatè, nullaque inter eos est necessaria subordinatio. Secus res se habet in actu libero: cum enim res omnes sint effectus Dei liberè decernentis eas producere, volitio ejus libera est, aliquid illarum futuritionem naturâ antecedens, utpote earum causa, & à qua habent, quòd sint futurae.

VIII. Relatio prædicamentalis consistens in complexo non explicat quomodo voluntas Dei necessaria sit causa futuritionis rerum.

Tandem in hac sententiâ inquiri circa scientiam Dei liberam (eadem enim est de scientiâ & volitione difficultas) quid in Deo ponant hi auctores, quod in eo non posuerunt Ethnici illi, Cicero exempli gratiâ & alii negantes Deum habere scientiam liberam, seu futurorum contingentium, & hoc nomine à Patribus reprehenduntur: admittebant enim ipsi res in tempore contingenter produci, id enim varius mundi cursus, perpetuaque rerum vicissitudo aperte demonstrabat: admittebant etiam in Deo scientiam necessariam, sed hoc, & nihil aliud in Deo statuit hæc sententiâ, ergo in re nihil amplius in Deo ponunt, qui hanc sententiâ sequuntur, quam ponebant illi, qui tamen à Patribus non censentur ponere fati in Deo ad scientiam liberam, seu obsectorum contingentium, & ad terminationem illam ad res futuras, ergo Patres aliquam aliam in Deo terminationem ad hæc requirunt, per quam denominetur cognoscens futura.

IX. Ostenditur scientiam liberam Dei non posse esse quid partim et extrinsecum.

Hi Auctores ipsa negare in Deo videntur scientiam liberam.

Quartò impugnatur sententiâ volitionem Dei liberam statuens partialiter in aliquo extrinsecis: multæ namque sunt volitiones divinae, in quibus non videtur assignari posse diversitas ex parte objecti. Et (ut omittam actus in primâ hujus sententiâ impugnatione positos) in primis actus condonandi peccatum extrinsecè, nullam in rebus creatis mutationem involvit. Dicunt aliqui involvere revelationem, vel ipsi cui condonatur peccatum, vel alteri factam. Sed contrà: aliud est condonatio peccati, aliud illius revelatio, ut supra dixi in simili. Deinde, revelat Deus se condonare peccatum, ergo condonatio illa est objectum hujus revelationis, ergo revelatio non est condonatio, nec enim habet se pro objecto. Videatur sectio quarta, num. 6. 7. & 8. Ubi plura in hanc rem ex aliâ occasione sunt dicta.

X. In variis Dei volitionibus assignari nequit diversitas ex parte objecti.

Volunt alii hunc actum dicere remissionem peenæ. Sed contrà: aliud quippe est remittere peenam, seu nolle punire, aliud condonare peccatum: Deus enim de facto non vult punire demones, & animas damnatorum ob peccata in inferno commissa, & tamen non propterea iis peccata illa remittit, ut Theologi omnes affirmant. Ulterius, sicut potest Deus condonare peenam, seu nolle punire, & non condonare peccatum, ita econtrariò non apparet, cur condonare nequeat peccatum, non remissâ peenâ.

XI. Actus condonationis peccati non consistit in remissione peenæ.

Quæ magis adhuc declarantur in peccato veniali, Deus quippe sæpius in hac vitâ remittere videtur peccatum veniale, nullâ parte peenæ remissâ. Quod clariùs multò de iis peccatis venialibus constat, cum quibus iusti decedunt, & in sequente tantum vitâ tolluntur; ergo etiam in peccato

XII. Peccatum veniale in hac vitâ sæpius remittitur, peenâ illius non remissâ.

Anima in purgatorio puniuntur, remissa culpa.

peccato mortali remitti possit culpa, & tamen poena nullā ex parte remitti: non quod tunc maneat illa macula, seu reatus intrinsecus ad poenam, sed iustissime vult eum Deus punire ob culpam & reatum, non qui est, sed qui fuit. Unde Scriptura & Patres docent animas in Purgatorio & in inferno puniri propriè ob peccata, licet animabus in purgatorio peccata omnia primo instante separationis à corpore sint remissa: animabus autem damnatorum multa peccata mortalia in hac vitā sepe sunt remissa, quorum nihilominus postea poenam luunt in inferno, licet pars poenae fuerit cum culpa remissa.

XIII. Argumentū de relaxatione voti & iuramenti.

Idem est de relaxatione voti, iuramenti &c. item de exhibitione concursus indifferentis, & similibus, quæ in hac sententiā de actū Dei libero constituto partim per aliquid extrinsecum, vel non omnino, vel non nisi difficillimè intelliguntur. Alia multa contrā hanc sententiam afferri possent argumenta, & à quibusdam sine fine congeruntur, sed hæc ad eam refellendam abundè sufficiunt.

SECTIO SEPTIMA.

Vera opinio de actū libero Dei.

I. Difficultas hic reperitur, in quo mens acquiescat.

EX hæcenus dictis constat, quàm difficile sit aliquid hac in re invenire, in quo mens acquiescat, imò quàm lubrica sint omnia, nihilque in quo firmiter quis figere pedem queat.

II. Habenda præ oculis verba quædam S. Anselmi.

Prius ergo quàm ultimam sententiam proponam (quæ licet difficultate etiam non careat, hanc tamen si quis cum aliqua probabilitate explicuerit, reliqua redduntur capti non ita difficilia) notanda quædam S. Anselmi verba lib. de Incarnatione c. 6. Ubi de mysterio Trinitatis, huic in difficultate affini loquens, sic habet: *Si negat tria dici de uno posse, sicut nos in his tribus Personis, & uno Deo fatemur, quoniam hoc in aliis rebus non videt, neque in Deo intelligere valeat, sistineat paulisper aliquid, quod ejus intellectus penetrare non possit, in Deo esse: nec comparet naturam, que super omnia est libera ab omni lege & loci, & temporis, & compositionis, rebus aliis, & credat aliquid in eā esse, quod in aliis esse nequeat.* Hac ille: quæ eò adduxi, ne quis illam in hac difficultate enodandā claritatem expectet, quæ in aliis sperari posset.

Divina natura ob suā excellentiam est ab omni lege creaturarū libera.

III. Probabilis est actum liberum esse Deo adæquate intrinsecum.

Mihi itaque probabilis videtur actum Dei liberum esse quid ei adæquatè intrinsecum: ita Suarez Disp. 30. metaph. sect. 9 & 1. p. lib. 1. de essentiā Prædestinationis, cap. 15. & alibi sepe: Albertinus in sexto principio, corollario secundo: Tannerus 1. p. d. 2. q. 10. dub. 4. & ex recentioribus non pauci: videturque esse mens Doctoris subtilis; unde Smisingus hanc sententiam tanquam à Scoto traditam defendit.

IV. Declaratur sententia statuens actum liberum Deo intrinsecum.

Asserit itaque hæc sententia, ipsam indivisibilem & simplicissimam Dei entitatem, ratione infinitæ perfectionis quam habet, posse per se immediate, nullo alio superaddito præstare, quicquid intellectus noster & voluntas præstant per actus realiter distinctos, seclusis imperfectionibus multiplicatis, distinctionis, mutationis, &c. hæc siquidem non procedunt ex conceptu libertatis ut sic, sed ex limitatione potentie creatæ. Voluntas quippe seu volitio divina, ob infinitam illam perfectionem quam habet, licet omnino necessaria in essendo, est tamen libera in anando,

Voluntas divina in essendo necessaria, in denominando libera.

seu denominando. Unde eadem indivisibilis manens potest per eminentialem quandam extensionem, vel virtuaalem determinationem liberè se ad hoc objectum flectere, licet eadem omnino persistens potuisset non ad hoc, sed ad aliud se liberè determinare: eo fere modo, ac si albedo per se & sine ullo superaddito esset indifferens ad informandum, vel non informandum parietem. Hoc autem reperitur in volitione divinā, utpote quæ infinita, non in genere tantum entis est, sed volitionis.

Volitio divina, non in genere entis tantum est infinita, sed volitionis.

Fundamentum autem cur hoc de divinā voluntate affirmem, est primò, quòd maximam arguat perfectionem, sitque modus volendi Deo dignissimus, nec ulli, nisi naturæ infinite perfectionis communicabilis. Deinde, salvat propriam rationem actus vitalis, non minus autem perfectè vitalis esse debet actus liber volitionis divinæ, quàm noster. Cum ergo sit vitalis in actu secundo, id per quod constituitur talis, esse debet aliquid intrinsecum.

Summam arguit in divinā voluntate perfectionem, esse libertatem adæquatè intrinsecam.

Tertiò hoc idem ostenditur: res quippe omnes, ut suprā diximus, sunt futuræ dependenter à voluntate Dei liberā, qua tali; sicque antecederet ad illarum futuritionem dari debet actus liber, seu volitio libera constituta. Sicut in creatis, quia volitio est causa motus manus aut pedis, necessariò esse debet prior motu, & nullo modo potest per eum constitui: antecedens, quòd scilicet res omnes sint futuræ dependenter à volitione liberā Dei, præter dictā sectione præcedente, probatur: Scriptura quippe & Patres ita clarè affirmant voluntatem lib. ram Dei esse causam rerum omnium, ut sine manifestā vi iis illatā negari non possit: sic Psal. 113. v. 3. de Deo ait Propheta: *Omnia quæcumque voluit, fecit.* Apostolus etiam ad Ephesios 1. v. 12. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Item Joannis 3. v. 17. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.* Deinde Sap. 11. v. 27. *Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses.* Quæ & alia in Scripturis passim reperta, clarè ostendunt, volitionem Dei non constitui per res externas, sed eas tanquam causam antecedere.

VI. Cuius volitio Dicitur causa rerum, esse debet dicitur, scilicet.

Nihil etiam apud Patres frequentius, quàm Deum velle, intendere, desiderare multa, eaque ex hac Dei intentione, desiderio & affectu procedere. Hoc modo, ut plurimum omitam, loquitur S. Anselmus: & S. Chrysostomus Homil. 1. in Epist. ad Ephesios hac ratione exponit verba illa Apostoli 1. ad Tim. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri:* ergo juxta Patres, res ipsa futura non ingreditur volitionem liberam Dei, sed hæc ejus futuritionem tanquam illius causa antecedit. Quare S. Thomas hic, q. 19. a. 4. ad 4. ait voluntatem Dei esse causam rerum, *ut est imperans,* ut talis autem constitui nequit per aliquid extrinsecum: & addit, ita voluntatem Dei esse causam futuritionis rerum, *sicut scientia est causa earum ut dirigens,* quod autem ad alieujus effectiōnem dirigit, illud antecedit necesse est.

Ostenditur voluntatem Dei liberam esse causam rerum.

VII. Dicitur voluntatem liberam Dei esse causam rerum.

S. Thomæ Patribus hac in re subscribitur.

Quartò hæc sententia probatur ex aliarum impugnatione, præsertim quartæ, quæ nullo modo pro dignitate salvæ Dei in volendo libertatem, multoquæ minùs explicat quo pacto sit antecederet ad rem quam causat: & licet, cum effectus vel actio sit indifferens ad existendum & non existendum, utcumque salverur qua ratione Deus liberè agat extrinsecè, non tamen qua ratione liberè velit; actus quippe liber voluntatis, quoad ultimum quod dicit, esse debet quid vitale & intrinsecum.

VIII. Impugnatio aliarum opinionum probat hæc esse amplectendam.

Aliud est Deum liberè agere extrinsecè, sed aliud liberè velle intrinsecum.